

ΟΡΧΙΠΕΔΗ, ΚΟΙΝΩΣ ΑΜΠΟΔΕΜΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΕΝΙΩΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ

του Κωνσταντίνου Ν. Πολέμη
Δόκτορος Χειρουργού-Μαιευτήρος-γυναικολόγου

Θά θυμόμαστε ίσως τό διαφημιστικό spot, πού βλέπαμε πρίν από μερικά χρόνια στήν τηλεόραση. Μιά παθιάρικη γυναικεία φωνή μᾶς πληροφοροῦσε πώς «γιά δύο πράγματα ξεχωρίζει ὁ ἄνδρας. Τό ἓνα εἶναι τό ἄρωμά του... ». Ἐφηνε ἔτσι τήν φαντασία μας νά μαντέψει τό δεύτερο χαρακτηριστικό.

Εἶναι γνωστό ὅτι μεταξύ τῶν ἄλλων γνώσεων πού ἔχουν οἱ συντάκτες διαφημιστικῶν μηνυμάτων εἶναι καί αὐτές τῆς ψυχολογίας. Ἐτσι λοιπόν καί στό συγκεκριμένο διαφημιστικό spot ὁ συντάκτης του στηρίχθηκε στήν παγιωμένη πεποίθηση τοῦ κόσμου, ὅτι ὁ ἀνδρισμός εἶναι εὐθέως ἀνάλογος τοῦ μεγέθους τῶν γεννητικῶν ὀργάνων τοῦ ἄρρενος καί κατ' ἐπέκταση τῆς ἰκανότητάς του πρὸς ἐκτέλεση τῆς σεξουαλικῆς πράξεως. Πεποίθηση ριζωμένη βαθιά μέσα στό λαό διά μέσου τῶν αἰῶνων καί δέν θά μπορούσε νά ἀποτελέσει ἐξαίρεση ἢ Στενιώτικη κοινωνία.

Ἐπειδή οἱ προγαμιαῖες σχέσεις ἦταν σπάνιες ἕως ἀνύπαρκτες γιά τά μνηστευμένα ζευγάρια ἢ πρώτη νύκτα τοῦ γάμου ἀναμενόταν μέ τήν ἀνάλογη ἀγωνία καί ἀπό τίς δύο πλευρές. Ὁ μὲν γαμπρός εἶχε τήν ἐγνοια ἂν θά φανῆ ἰκανός νά πορθήσῃ τό «κάστρο», ἡ δέ ἐρυθρομάγουλη κόρη εἶχε πλημμυρισμένη τήν καρδιά της ἀπό τό φόβο τοῦ πόνου ἀλλά καί τήν λαχτάρα νά γευθῆ αὐτό πού τόσες φορές μέ φιλενάδες της στά κρυφά εἶχε συζητήσει καί μέ τήν φαντασία της εἶχε σκεφθεῖ.

Ἄλλά καί οἱ γονεῖς τῶν μελλονύμφων ἀπό ἀνάλογους φόβους καί ἀγωνίες διακατέχονταν. Ἐπόμενο ἦταν λοιπόν νά φθάνη τό ζευγάρι στήν συζυγική παστάδα μά μεγάλη συναισθηματική φόρτιση.

Ἡ ἀδυναμία τοῦ γαμπροῦ νά ἐκτελέσῃ τήν σεξουαλική πράξη ἀποτελοῦσε καί ἀποτελεῖ ἴσως ἀκόμη ἓνα κρίσιμο σημεῖο στά ἔθιμα τοῦ γάμου.

Τήν ἀνικανότητα, αὐτή στίς Στενιές ἀλλά καί ἄλλοῦ τήν ἀποκαλοῦσαν ἀμπόδεμα ἢ ἀπόδεμα καί τήν θεωροῦσαν ἀποτελεσμα βα-σκανίας ἢ καρφώματος.

Ἄμποδένω ἢ ἀποδένω στήν Στενιώτικη τοπολαλιά σημαίνει προκαλῶ ἀνικανότητα μέ μαγικά μέσα.

Προκειμένου λοιπόν νά ἀποτραπῇ τό ἀμπόδεμα τοῦ γαμπροῦ οἱ γονεῖς τῶν μελλονύμφων καί κυρίως τοῦ γαμπροῦ φρόντιζαν ἀφ' ἑνός νά τόν προφυλάξουν μέ κάθε τρόπο ἀπό τό βάσκανο καί κακό μάτι τοῦ ἀποδέτη ἢ τῆς ἀποδέστρας καί ἀφ' ἑτέρου μέ διάφορα φυλακτά¹ καί ἐξορκισμούς νά ἐξουδετερώσουν τό ἤδη ἐγκατεστημένο ἀμπόδεμα.

Καί βέβαια φυσικός ἢ ἠθικός αὐτουργός τοῦ ἀμποδέματος ἦταν συνήθως γυναικα πού εἶτε δέν βρῆκαν ἀνταπόκριση τά πρὸς τόν γαμπρό αἰσθήματά της εἶτε βρῆκαν ἀλλά προσωρινά γιατί στήν συνέχεια τήν ἐγκατέλειψε γιά τά μάτια τῆς ἄλλης.

Ὁ ἀποδέτης εἶχε λοιπόν σάν κύριο στόχο νά πλήξῃ τόν πόθο καί τήν ἐπιθυμία τοῦ γαμπροῦ γιά τή νύφη. Ἔτσι ὁ γαμπρός ἀγαποῦσε μέν ἀλλά χωρίς νά ποθῇ τήν νύφη. Ἦταν ἀποδεμένος ἢ ἀλλοιῶς καρφωμένος.

Τό ἀμπόδεμα γινόταν κυρίως τήν ὥρα τῆς στέψης. Σπάνια μποροῦσε νά γίνῃ πρὶν ἢ μετὰ τόν γάμο. Οἱ πιό κατάλληλες στιγμές ἦταν ὅταν ἔλεγε ὁ ἱερέας τό εὐλογμένη ἢ βασιλεία τοῦ πατρός καί τοῦ υἱοῦ καί τοῦ ἁγίου πνεύματος. Πίστευαν ὅτι πάνω σ' αὐτήν τήν φράση ἀποδένονταν τά περισσότερα ζευγάρια. Γι' αὐτό καί ἡ μητέρα τοῦ γαμπροῦ φιλοδωροῦσε τόν ἱερέα νά πῇ τήν φράση χαμηλόφωνα καί γρήγορα, ἔτσι ὥστε νά μήν προλάβουν νά κάμουν τό κακό. Ἀλλά καί σ' ἄλλες στιγμές τοῦ μυστηρίου ὅπως τό «ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκαν μίαν» ἢ τό «αὐξάνεσθε καί πληθύνεσθε» προσφερόταν γιά τό κάρφωμα.

---

1. Τό πιό συνηθισμένο ἦτανε ἓνα κομμάτι δίχτυ μέ ἓνα μικρό ψαλιδάκι στήν ἐσωτερική τσέπη τοῦ γαμπροῦ ἐπί ἄρκετό χρόνο πρὶν τό γάμο.

Ἐκεῖνος πού ἤθελε νά ἀποδέσῃ τόν γαμπρό εἶχε ἓνα κόκκινο νῆμα πού ἔδενε κόμπους ἐνῶ ψιθύριζε «ὅπως δένω τόν κόμπο ἔτσι νά δεθῆ ὁ γαμπρός». Ἄλλά καί ἄλλες μαγικές φράσεις πού ἡ λαϊκή φαντασία εἶχε ἐπινοήσει ἐθεωροῦνται ἐξ ἴσου ἀποτελεσματικές.

Ὅλα αὐτά ἐπαναλαμβάνω εἶχαν σάν στόχο τήν σεξουαλική ἐπιθυμία τοῦ γαμπροῦ. Βέβαια θά ἦταν ἀφέλεια νά πιστέψωμε ὅτι ἡ ἀρκετά συχνά ἐμφανιζόμενη ἀνδρική ἀνικανότης ἦταν ἀποτέλεσμα τοῦ ἀποδέματος. Ἡ ἰατρική ἔχει ἀποδείξει, ὅτι στήν συντριπτική πλειοψηφία ὀφείλεται σέ καθαρά ψυχολογικά αἷτια πού ξεκινοῦν ἀπό τήν ἐφηβική κυρίως ἡλικίας λόγω ἐσφαλμένης ἐνημέρωσης καί σεξουαλικῆς διαπαιδαγώγησης, δεισιδαιμονίας καί τοῦ φόβου τῆς ἀποτυχίας.

Αὐτά ὅλα ὅμως ἦταν ἄγνωστα στήν μάνα τοῦ γαμπροῦ πού φρόντιζε νά θωρακίσῃ τόν γιόκα της μέ διάφορα φυλακτά καί ξόρκια τοποθετημένα στίς τσέπες τοῦ γαμπριάτικου κοστουμιοῦ, ὅπως ἐπίσης καί κρυμμένα κάτω ἀπό τό στρῶμα τοῦ νυφικοῦ κρεββατιοῦ. Σ' ὄλη δέ τήν διάρκεια τοῦ μυστηρίου δέν ἔπαυε νά ψιθυρίζει ἀποτρεπτικές τοῦ ἀποδέματος εὐχές, ἐνῶ ἔριχνε καχύποπτα βλέμματα γύρω της γιά νά ἐντοπίσῃ ἀνάμεσα στούς καλεσμένους τόν πιθανό ἀποδέτη.

Ἄν ὅμως παρά τά φυλακτά καί τίς εὐχές ὁ κανακάρης δέν κατάφερνε νά ἐκπορθῆσῃ τό ὄχυρό, ἐκαλοῦντο τίς ἐπόμενες μέρες οἱ εἰδικές ξεματιάστρες.

Ἄν καί αὐτές παρά τήν πεῖρα τους καί τά μαγικά τους ἀποδεικνύονταν ἀναποτελεσματικές καί τά σαράντα κύματα πού περνοῦσαν τόν γαμπρό ἦταν λίγα, τότε κατέφευγαν στόν ἱερέα, ὁ ὁποῖος καί ἔλεγε μιά εἰδική εὐχή² πάνω ἀπό τό κεφάλι τοῦ καρφωμένου.

Τά θεραπευτικά ἀποτελέσματα ἦταν ἀνάλογα τῆς πίστεως πού εἶχε ὁ γαμπρός σ' ὅλα αὐτά.

Ἄν ἦταν τελεσφόρα οἱ πανηγυρισμοί γιά τήν ἐπιτυχία τῆς προσπάθειας ἔφερναν μεδιάματα στά χεῖλη τῶν χωριανῶν, χαρά στούς συγγενεῖς καί πίκρα στόν ἀποδέτη.

---

2. Ἐνας παπάς εἶχε καθιερώσει «σαρανταλείτουργο» καί μάλιστα προπληρωτό, τό ὁποῖο καί εἶχε ἐπιβάλλει εἰς τούς πιστούς τῆς ἐποχῆς ὡς πανάκεια διά τήν θεραπείαν πάσης νόσου καί βασκανίας καί ὡς κανόνα ἀφεσης ἁμαρτιῶν.